

Кирилюк С.А.

*старший викладач української мови та літератури,
ВСП «Київський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»*

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

В умовах реформування системи освіти, коли найвищою цінністю суспільства проголошується людина, мовна та літературна освіта покликана створити на основі засвоєння знань оптимальні умови для інтелектуального розвитку і самореалізації особистості, виховання громадянина України.

Цілеспрямований розвиток індивідуальності можливий лише тоді, коли теорія освіти не декларуватиме необхідність творчості педагога й творчості здобувача освіти, а систематично за допомогою доцільних методів втілюватиме її в освітньо-виховному процесі.

Як, залишаючись в рамках аудиторної системи, підвищити ефективність освітнього процесу, досягти високого інтелектуального розвитку студентів, забезпечити оволодіння ними навичками саморозвитку особистості? Єдиним, на мою думку, найефективнішим засобом досягнення мети є інноваційні технології навчання. Інноваційний підхід забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань, активне функціонування інтелектуальних і вольових сфер, сприяє розвитку творчої особистості.

Сьогодні в освіті відчутний пріоритет загальнолюдських цінностей. Згідно з особистісно-діяльнісним підходом до організації освітнього процесу в центрі його знаходиться той, хто вчиться. Формування особистості і її становлення відбувається у процесі навчання, коли дотримуються певних умов:

- створення позитивного настрою для навчання;
- відчуття рівного серед рівних;
- забезпечення позитивної атмосфери в колективі;
- відчуття кожного активним учасником подій і власної освіти.

У сучасному суспільстві джерелом знань може виступати не тільки викладач, а й комп'ютер, телевізор, відео. Здобувачі повинні вміти осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, розуміти суть речей, уміти висловити думку. Саме цьому сприяють інтерактивні технології.

Інтерактивний (від англ. «inter» – взаємний і «act» – діяти) – здатний до взаємодії, діалогу.

Інтерактивність освіти сприяє формуванню як предметних умінь і навичок, так і загальнонавчальних, виробленню життєвих цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, розвитку комунікативних якостей особистості. Під час такого навчання здобувачі освіти вчаться демократично спілкуватися з іншими людьми, критично й творчо мислити, приймати обґрунтовані рішення. Інтерактивне навчання змінює звичні ілюструючі форми на діалогічні, що ґрунтуються на взаємодії та взаєморозумінні. Враховуючи вищесказане, можна відзначити такі методичні особливості організації інтерактивного навчання: *застосування проблемних ситуацій та формулювань, відповідна організація навчального простору, що сприяє діалогу, мотиваційне забезпечення спільної діяльності, дотримання правил навчального співробітництва, використання комунікативних методів і прийомів, оптимізація системи оцінювання процесу та результатів спільної діяльності, розвиток навичок самоаналізу і самоконтролю індивідуальної та групової діяльності.*

Головна риса інтерактивного навчання – використання власного досвіду під час розв'язання проблемних питань. Студентам надається максимальна свобода розумової діяльності при побудові логічних ланцюгів.

Дослідження, проведені Національним тренінговим центром, показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити процент засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття, волю (дії, практику). Дослідження показало, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання (лекція – 5%, читання – 10%), а найбільших – інтерактивного (дискусійні групи – 50%, практика через дію – 75%, навчання інших чи негайне застосування знань – 90%).

Одним із кроків підвищення ефективності заняття є впровадження *інтерактивних технологій навчання*.

Тож розглянемо деякі сучасні інтерактивні навчальні технології в тих моделях, які доцільно застосовувати при викладанні української мови та літератури.

Мозковий штурм (мозкова атака, брейнстормінг) – метод пошуку ідей для вирішення будь-якої проблеми. У його основі – висловлення будь-яких ідей без обмежень і засудження.

Мозковий штурм «Стіна мудрості» або брейнстормінг

Цей вид діяльності допомагає учасникам обмінюватись інформацією та сконцентрувати увагу.

Студентів розподіляємо на групи. Кожна група отримує стикери свого кольору. Завдання озвучують відразу всім учасникам. Кожна група, віднайшовши відповідь, записує її на стикері, а стикер приклеює на дошку. Потім усі разом обговорюють доцільність і оптимальність запропонованих варіантів відповіді.

Такий підхід можна застосувати, наприклад, для створення «анаграм». Мета – розвиток навичок словотвору.

Усі учасники гри записують задане слово. Протягом 10 хвилин утворюють нові слова із букв, що складають задане слово. Гравці записують іменники у формі називного відмінка однини.

Умова. У новому слові одну й ту саму букву можна використовувати стільки разів, скільки вона вжита у заданому слові.

Наприклад, із букв, що складають слово *бібліотека*, можна отримати такі іменники:

атол	білота	бот	колет	літак	обкат	окіт	тік
біб	біт	кіт	лік	літо	облік	логік	тіло
бік	блок	колі	літ	лот	обліт	тека	ток
білок	боа	коліт	літа	окіт	окіл	текіла	тол

Виправданим для швидкої актуалізації знань є прийом *«Бліц-опитування»*

Викладач окреслює завдання.

Наприклад: Утворюємо імена по батькові для осіб чоловічої (жіночої) статі.

Далі викладач звертається до кожного студента окремо, називаючи якесь ім'я, а учасники за кілька секунд повинні дати відповідь.

Звертатися до здобувачів освіти необхідно «врозсип». Це створить ефект неочікуваного питання, а отже, допоможе учасникам виробити готовність до можливих раптових змін у певній ситуації.

Будується так: *П* – позиція, *О* – обґрунтування, *П* – приклад, *Н* – наслідок.

Це прийом творчого опитування, який вчить лаконічності та розвиває навички логічного мислення. Викладач ставить питання. Студенти готують відповіді за схемою:

П – «Я вважаю, що...», *О* – «Тому що...», *П* – «Я можу довести це на прикладі...», *Н* – «Тому я роблю висновок, що...».

Розглянемо приклад:

Висловіть свою думку про те, чи варто в сучасних реаліях дбати про культуру свого мовлення.

Позиція: «Я вважаю, що про культуру свого мовлення необхідно дбати завжди, незалежно від часу, у якому ти живеш».

Обґрунтування: «Тому що дотримання норм культури мови і культури мовлення – це запорука успішного спілкування».

Приклад: «Наприклад, якщо хтось із учасників діалогу буде використовувати нелітературну лексику, а для іншого співрозмовника такі слова неприйнятні, то розмова може не відбутися взагалі або мати зовсім інший фінал, ніж очікували».

Наслідок: «Тому я роблю висновок, що про культуру мовлення треба дбати, оскільки це показник загальної культури особистості. А говорити правильно – завжди добре».

Гра «Майстерня лінгвіста». Здобувачі освіти виконують роль мовознавців, лінгвістів. Завдання надзвичайно різноманітні: дослідження тексту, ідейно – художній аналіз тексту. Працює група сильних студентів, досліджуючи кожен своє питання. Завдання має творчо-пошуковий характер.

Гра «Якби я був...». Студентам пропонується закінчити речення, яке починається зі слів «Якби я був...». Наприклад, «Якби я була соняшником, то...» або «Якби я була Марусею Чурай, то...»

Гра «Фантастичні гіпотези». Ця гра виражена у формі запитання: «Що було б, якби...?». Для постановки запитання беруться будь-які

підмети і присудки. Їх поєднання дає гіпотезу, на основі якої можна працювати. Наприклад: «Що було б, якби до нас завітав Остап Вишня? Про що ви б його запитали?»

Гра «Якби я потрапив у ...». Здобувачам пропонується уявити, що вони є одним із героїв твору. Уявіть, що ви Мавка з драми-фєєрії «Лісова пісня»? Якби вам випав ще один шанс, чи закохались би ви у Лукаша?»

Отже, у процесі роботи можна дійти висновків, що лише вдала інтеграція сучасних педагогічних технологій інтерактивного, особистісно-орієнтованого, проєктного навчання на основі постійного розвитку критичного мислення здобувачів освіти дасть змогу розвивати творчі здібності, а значить, і формувати творчу особистість студента.

Вдало проведена робота завжди потребує значних зусиль і плідної співпраці викладача і студента.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004.
2. Інтерактивні методи навчання. Досвід упровадження / За ред. В. Шарко. Херсон : Олді-Плюс, 2002. 207 с.
3. Тележкіна О. Застосування методів інтерактивного навчання на уроках української мови. URL: <https://naurok.com.ua/webinar/link/638>.